

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

The Development of Learning Unit titled “Banfang and Sufficiency Economy by using
Learning Source in Community,” Social Studies, Religion, and Culture for Matayomsuksa 1
Students, Banfangwittayayon School, Banfang District, Khon Kaen Province

วัชรภรณ์ บุญปัญญา (Watcharaporn Boonpanya) *

นิลมนี พิทักษ์ (Nilmanee Pitak) **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยให้นักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอ บ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 25 คน การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว (One-Shot Case Study) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 8 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ลักษณะทั่วไปทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง อาณาเขต การประกอบอาชีพ บุคคลสำคัญในชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมวันสำคัญในชุมชน การดำรงชีวิตของคนในชุมชน บ้านฝาง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดหน่วยการเรียนรู้ 2) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้บูรณาการกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) การจัดทำผังมโนทัศน์ 4) การจัดทำตารางหน่วยการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 6) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการพัฒนาหน่วย การเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

Keywords: The Development of Learning Unit, The Community Learning Resources

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00 ของนักเรียนทั้งหมด โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมเฉลี่ยร้อยละ 81.20 ซึ่งผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ คือ นักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the learning unit titled “Banfang and Sufficiency Economy by using the Learning Source in Community,” Social Studies, Religion, and Culture for Matayomsuksa 1 Students, Banfangwittayayon School, Banfang District, Khon Kaen Province, and 2) to study the students’ learning achievement so that 70% of students would have their learning achievement for 75% plus.

The target group of this study included 25 Matayomsuksa 1/4 Students, Banfangwittayayon School, Banfang District, Khon Kaen Province, who were studying during the second semester of 2012 school year. The implementation of this research was One-Shot Case Study. The instruments using in this study consisted of 1) the Learning Management Plan titled “Banfang and Sufficiency Economy by using the Learning Source in Community,” 8 Plans and 2) the Learning Achievement Test, 30 items. Data were analyzed by calculating the Mean and Percentage.

The research findings found that:

This research was the study for developing the learning unit titled “Banfang and Sufficiency Economy by using the Learning Source in Community,” Social Studies, Religion, and Culture for Matayomsuksa 1 Students, Banfangwittayayon School, Banfang District, Khon Kaen Province, the researcher could conclude the findings based on objective as follows:

1. For the development in learning unit titled “Banfang and Sufficiency Economy by using the Learning Source in Community,” Social Studies, Religion, and Culture for Matayomsuksa 1 Students, Banfangwittayayon School, Banfang District, Khon Kaen Province, found that the process of development in learning unit titled “Banfang and Sufficiency Economy by using the Learning Source in Community, consisted of : 1) the survey of basic information relating to learning, general geographical condition, location, boundary, occupation, important persons in community, tradition, culture, important days in community, livelihood of people in Banfang community, and documents relating to Sufficiency Economy in order to establish the learning unity, 2) the analysis of learning standard in order to determine the learning objectives, and learning substance, 3) the concept map, 4) the establishment of learning unit, 5) the design of learning activities, and 6) the writing of lesson Plan by using the learning source in community in order to use in instructional management, the experts’ opinion on development of learning unit by using learning source in community, the average value was 4.61 which was in the Highest level of opinion.

2. The students’ learning achievement, found that there were 22 students or 88.00% of total number of them could pass criterion. Their average value of learning achievement was 81.20% passing the specified criterion that 70% of students would have their learning achievement for 75% plus.

บทนำ

ปัจจุบัน สังคมไทยได้ชื่อว่าเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว การรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีขีดจำกัดเป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถเชื่อมโยงถึงกันทำให้เกิดโลกเดียวกันในลักษณะโลกไร้พรมแดน ส่งผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และสิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไป กระบวนการทางสังคมเข้าสู่สังคมที่ทันสมัย ทำประเทศเป็นสังคมตะวันตก หรือสังคมอุตสาหกรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้ตาม ความถนัด ความสนใจ ความสามารถของแต่ละบุคคล และให้สถานศึกษานำแหล่งเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม เศรษฐกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ, 2545) นอกจากนี้ ประเวศ วะสี (2542) อ้างถึงใน พัฒนาการ ๖๓ ตรีโรจน์ (2545) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงฐานคิดใหม่จากการเอาวิชาการเป็นตัวตั้ง เป็นการเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง เน้นประสบการณ์และกิจกรรมการทำงานทั้งประสบการณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นสามารถพึ่งตนเอง และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้

จากการสำรวจข้อมูล และศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียนฝางวิทยายน ตำบลบ้านฝาง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ทำให้ทราบว่าโรงเรียนฝางวิทยายน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาและเป็นโรงเรียนซึ่งอยู่ห่างจาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประมาณ 22 กิโลเมตร เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีครูจำนวน 45 คน นักเรียนจำนวน 945 คน และนักการภารโรง 1 คน และคนขับรถ 1 คน เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านฝาง หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 9 ซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่ จากการสำรวจการสัมภาษณ์ ข้อมูลด้านผู้เรียนพบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ หลายด้านที่พบ ได้แก่ ครอบครัว มีรายได้น้อยไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้น และบางครอบครัวบิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดา ไปทำงานต่างจังหวัด หรือต่างถิ่นบ้าง จึงทำให้นักเรียนบางส่วนต้องอยู่ในความดูแลของตายายหรือญาติ โดยมีได้อยู่กับบิดามารดาโดยตรง ส่งผลให้ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดรายได้แต่ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ทำให้นักเรียนบางกลุ่มหันพึ่งสิ่งเสพติด หรือบางคนใช้จ่ายเงินพ่อแม่เพื่อจากการที่บิดามารดาส่งเงินมาให้ใช้ โดยขาดการควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง บางคนชอบเที่ยวเตร่ในทางที่ผิด ผู้เรียนบางกลุ่มยังยึดวัตถุนิยม ชอบเลียนแบบวิ่งตามแฟชั่นทำให้ละเลยขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม แนวคำสอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นของตนไป ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง จากข้อมูลทางวิชาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนฝางวิทยายน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสังเกตสภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2553 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 55.27 และปีการศึกษา 2554 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 58.30 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนด ไว้ คือร้อยละ 75 ซึ่งผลคะแนนที่ปรากฏนี้เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจัดให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เฉพาะในห้องเรียน ซึ่งมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดแต่เพียงฝ่ายเดียวทำให้นักเรียนขาดทักษะและประสบการณ์ตรงในการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงมุ่งที่จะนำรูปแบบการสอนโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดทักษะในการปฏิบัติงานและเป็นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวแล้วนำมาปฏิบัติจริง ผู้เรียนเรียนรู้วิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ได้รับประสบการณ์ตรง จากชุมชนของตนเองจากการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาค้นคว้า การสังเกต การสัมภาษณ์ สอบถาม ศึกษานอกสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ เกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ของตนเอง และสามารถนำเอาความรู้ แนวคิดแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ และสืบทอดวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ในชุมชนให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยให้นักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 75 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้รูปแบบ แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว และมีการทดสอบหลังการทดลองหนึ่งครั้ง (One-Shot Case Study) ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้

การสอน โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	การวัดผล หลังการทดลอง
X	O

X หมายถึง การสอนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

O หมายถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1/4 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการดำเนินการทดลองและประเมินผล การทดลอง ดังนี้

1) หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บ้านฝางกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนฝางวิทยายน อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 8 แผน รวม 20 ชั่วโมง

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง บ้านผ้างกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนผ้างวิทยายน อำเภอบ้านผ้าง จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จำนวน 8 แผนใช้เวลาทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

2) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น ตั้งแต่พฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2556

3) เมื่อดำเนินการสอนจนครบ 8 แผน แล้วนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบนักเรียนหลังเรียน จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าร้อยละเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนจำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม ตามเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนผ้างวิทยายน อำเภอบ้านผ้าง จังหวัดขอนแก่นและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จากการนำผลที่ได้ขณะลงมือปฏิบัติตามแผนการสอนด้วยเครื่องมือชนิดต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์อภิปรายผลร่วมกัน เพื่อสรุปไปสู่การปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยคำนวณหาค่าด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านผ้างกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนผ้างวิทยายน อำเภอบ้านผ้าง จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัย ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ ซึ่งในงานนี้พัฒนาตาม ลัดดา ศิลา น้อย (2553) บูรณาการกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ ให้สอดคล้องตามแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังนี้ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ลักษณะทั่วไปทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง อาณาเขต การประกอบอาชีพ บุคคลสำคัญในชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมสำคัญในชุมชน การดำรงชีวิตของคนในชุมชนบ้านผ้าง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ 2) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม สาระการเรียนรู้ที่ 3 สาระเศรษฐศาสตร์ สาระการเรียนรู้ที่ 5 สาระภูมิศาสตร์ บูรณาการกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) การจัดทำผังโมโนทัศน์ 4) การจัดทำตารางหน่วยการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 6) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐาปกรณ์ วิแสง (2548) ที่พบว่า การพัฒนาสาระการเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินการคือวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตั้งชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระสำคัญเลือกกิจกรรม และเทคนิคการสอนที่เหมาะสม เลือกสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน จัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้

โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ ชี้นำเสนอและรับรู้
ชั้นวางแผน ชั้นดำเนินการ และชั้นวัด และประเมินผล
กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่
หลากหลายและเหมาะสม เน้นการวัดและประเมินผล
ในสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริงอยู่ในลักษณะของชิ้นงาน
แบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบ เลือกใช้เครื่องมือที่มี
ความเชื่อมั่นแปรผลไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ดี
ยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ ความสามารถความถนัด
และความสนใจของผู้เรียน และสิ่งสำคัญที่จะทำให้
กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้
ในชุมชนสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ คือต้องได้
ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่มี
ในชุมชน การมีส่วนร่วมของหน่วยงาน บุคคลต่าง ๆ
สถานที่ในท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลมณี
พิทักษ์ และ ปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์ (2540) เกี่ยวกับการ
พัฒนารูปแบบการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนซึ่ง
ผู้ปกครองเห็นดีกับการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
มาใช้ในการจัดการจัดการเรียนการสอนและต้องการ
มีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับ
งานวิจัยของกรมวิชาการ (2542), พรทิพย์ สมเฉียงใต้
(2547) และเสาวรี พิมพ์สวัสดิ์ (2549) ที่พบว่า ผู้เรียน
มีความต้องการให้จัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้
การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
เนื่องจากสามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับชุมชน
ที่นักเรียนอาศัยสอดคล้องกับความต้องการของ
ผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี
ระหว่างบุคลากร ในโรงเรียนและชุมชน

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ตามหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บ้านผางกับเศรษฐกิจ
พอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มสาระการ
เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนผางวิทยายน
อำเภอบ้านผาง จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการ

พัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง บ้านผางกับเศรษฐกิจ
พอเพียง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนร้อยละ
88.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.20 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่
กำหนดคือ นักเรียนร้อยละ 70.00 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ขึ้นไป แสดงว่า
นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้แผนการ
จัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับหลักสูตร สาระการ
เรียนรู้ครอบคลุมและชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาและ
จุดประสงค์ มีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้
เน้นการลงมือปฏิบัติจริง ประเมินตามสภาพจริง โดย
ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงาน
วิจัย ของสุวิมล ว่องวานิช (2546) กล่าวว่า การประเมิน
ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความ
สามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในสภาพที่
สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์
สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน
เป็นสิ่งเ้าให้ผู้เรียนตอบสนอง โดยการแสดงออก
ลงมือกระทำ หรือผลิต จากกระบวนการทำงาน
ตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพ จะเป็นการ
สะท้อนภาพ เพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ
และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด
น่าพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จใด

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
ควรคำนึงถึงขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อ
ได้หน่วยการเรียนรู้ที่สามารถจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ใน
ชุมชน เน้นการลงมือปฏิบัติจริงสอดคล้องกับการดำเนิน
ชีวิตประจำวัน และนำไปใช้ในชีวิิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดย
ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนครูจะต้องเตรียมแหล่งข้อมูล
ความรู้ให้แก่เด็กเรียนให้มากที่สุด ก่อนออกศึกษานอก
สถานที่จริงเพื่อเป็นการประหยัดเวลาและให้ได้
ผลการเรียนรู้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

2) ผู้วิจัยต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน เพราะต้องอาศัยการติดต่อกับชุมชน เมื่อติดต่อแล้วควรย้ำเรื่อง วัน เวลา ให้แน่นอนเพื่อความมั่นใจไม่ผิดพลาด

3) การวิจัยโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นรูปแบบ ที่ต้องนำนักเรียนออกนอกสถานที่ จำเป็นมากที่ครูจะต้องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ในเรื่องของความปลอดภัย

4) เมื่อแหล่งเรียนรู้เป็นสถานที่ หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรจัดเตรียมไว้ให้พร้อม เพื่อการสืบค้น ที่สะดวก รวดเร็ว ช่วยประหยัดเวลาในการศึกษาค้นคว้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้าง สาระการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เหมาะสม กับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

2) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อ แหล่งเรียนรู้เป็นบุคคล ควรกำหนดเวลาเพื่อไปศึกษา ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความพร้อมและเกิดประโยชน์ สูงสุดในการเรียนรู้

3) ควรจัดทำทะเบียนสื่อ แหล่งเรียนรู้ เฉพาะเรื่องที่ชัดเจน เพื่อความสะดวกของผู้เรียน ในการไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฐาปกรณ์ วิแสง. (2548). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้า ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิลมณี พิทักษ์ และปิยะวรรณ ศรีสุรักษ์. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบและแนวทางการสอนที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) โดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชน. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2542). ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เพื่อนคิด.
- พรทิพย์ สมเสียงใต้. (2547). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง “ภูมิศาสตร์ภูเวียงโดยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านนาگانเหลือง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. (2545). บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2553). การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 18(2), 11-19.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). การวิจัยและการปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวรี พิมพ์สวัสดิ์. (2549). ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง สารรอบตัวเราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.